

Banc d'Experiències i Bones Pràctiques

ESCOLA D'ENVELLIMENT ACTIU PER A LA GENT GRAN DEL CASC ANTIC

FITXA DIVULGATIVA. ANY EDICIÓ 2015

Treball en xarxa i acció comunitària per fer front a l'aïllament i la solitud

Promogut per: Serveis Socials Casc Antic.
Institut Municipal de Serveis Socials

Ajuntament
de Barcelona

PRÀCTICA ACTUALITZADA
2022

Presentació

L'Escola de Salut i Envel·liment Actiu del Casc Antic és un projecte d'actuació comunitària dels serveis socials del territori, impulsat amb la Taula de Gent Gran del Casc Antic. El projecte té la finalitat de donar resposta a una sèrie de necessitats, especialment aquelles que fan referència a l'aïllament i la solitud de les persones grans. Es considera que aquests dos aspectes tenen efectes negatius sobre les diferents esferes de la persona, tant la biològica, la social com la psicològica, i estan en la base de molts problemes socials detectats. L'objectiu és abordar aquest problema fomentant l'envelliment actiu mitjançant la participació i el manteniment d'un espai de relació i aprenentatge bio-psicosocial, alhora que es potencien l'ús i el coneixement dels recursos del territori. El projecte incideix en la prevenció en tots els seus nivells, per tal d'afavorir la detecció i la neutralització de les condicions d'aïllament i solitud, i de vulnerabilitat i risc de la gent gran. Generar consciència de xarxa social, d'autocures, de respecte per si mateix i de valoració ajuda a aconseguir que les persones grans puguin assolir una vida activa i socialment completa. La Taula disposa d'un grup motor que dinamitza l'acció comunitària de l'Escola, atorga solidesa i estabilitat en el temps, i és un bon exemple de funcionament entre xarxes i serveis en l'àmbit de la salut i l'acció social. El projecte es desenvolupa a través de les subvencions comunitàries de districte i es demana suport econòmic per a una figura dinamitzadora de les sessions així com del seguiment.

Aquesta pràctica està vinculada amb: envelliment actiu, salut, acció comunitària, serveis socials, treball en xarxa, persones grans, Ciutat Vella

El context

El projecte té com a base la detecció de diferents necessitats per part dels serveis socials i dels serveis de salut. Aquestes necessitats es detecten a través de diferents diagnòstics efectuats a partir de 2008: diagnòstic socioeconòmic i ambiental i diagnòstic de salut realitzat pel Pla Integral i el programa Salut als Barris, dins del context de la Llei de Barris. Així doncs, l'any 2010, en el si de la Taula de Gent Gran es promou la creació de la primera Escola de Salut de Gent Gran de Casc Antic, en el marc de l'actuació comunitària que s'estava desenvolupant amb aquest col·lectiu i en aquest territori. El projecte neix orientat a prioritzar i respondre preventivament a dues situacions

detectades: l'aïllament i la solitud de les persones grans. La seva visió és promoure estratègies i activitats psico-bio-socials per donar resposta a aquestes necessitats específiques des d'una intervenció social comunitària. La seva missió és que cap persona gran no estigui sola al barri del Casc Antic i el projecte esdevingui un espai de referència, implicació activa, relació i convivència participativa per a la gent gran. Un element transversal en la intervenció és la prevenció en tots els seus nivells: detecció i possible neutralització de les condicions d'aïllament i solitud, així com la generació d'una consciència de xarxa social i autocures.

Objectius i abast

L'Escola d'Envel·liment Actiu té com a **objectiu general** millorar la qualitat de vida de les persones grans del Casc Antic, mitjançant la promoció comunitària d'un espai de relació i aprenentatge en els barris de Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera.

Per la seva banda, els objectius específics són:

- a) Millorar la pròpia percepció física, emocional i social de les persones participants del projecte.
- b) Ajudar a millorar les situacions de risc social en persones grans: aïllament i solitud.
- c) Afavorir les relacions interpersonals en petit grup i en gran grup:
 - Esdevenir un espai en el barri de relació, informació, suport personal, aprenentatge i coneixement.
 - Fomentar la participació activa de les persones grans, a través de les activitats de l'escola així com en la resta de propostes comunitàries que existeixen en el barri.
- d) Incrementar i fidelitzar els participants del projecte per crear xarxes de gent gran activa en el Casc Antic.
- e) Oferir el màxim d'activitats psico-bio-socials escollides de forma participativa que siguin satisfactòries per a les persones grans participants.
- f) Aconseguir la sostenibilitat del projecte comunitari: viabilitat tècnica, econòmica i social.

Pel que fa al **col·lectiu destinatari**, el projecte està dirigit a persones majors de 60 anys residents en el barri de Casc Antic. No obstant, també es contempla obrir l'escola de salut a persones cuidadores de persones dependents.

El procés d'implementació

a) Etapes

El projecte s'inicia l'any 2010 i es configura en tres fases clarament determinades a partir del treball efectiu, assumint la delegació de tasques i compartint responsabilitats. La següent gràfica presenta les etapes d'implementació del projecte:

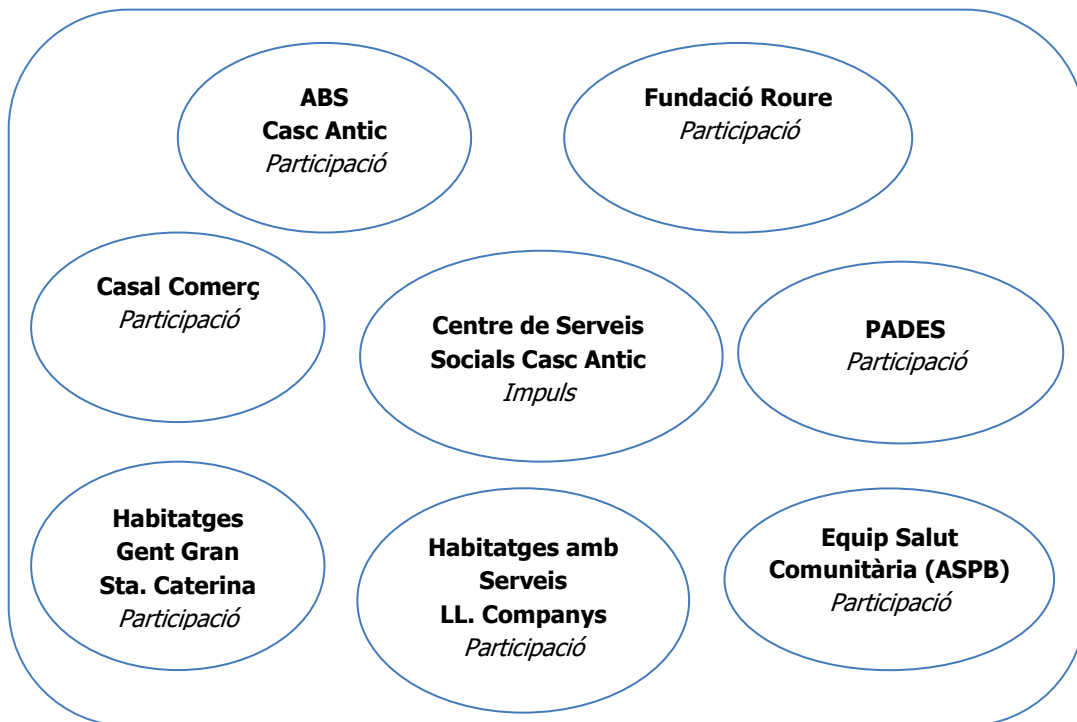
PREPARACIÓ	ACTIVITATS	CLOENDA I VALORACIÓ
<p>1) Reunions desenvolupades entre els mesos de setembre i desembre de cada any. Assisteixen a aquestes reunions professionals i participants del projecte.</p> <p>2) Les tasques assumides contemplen:</p> <ul style="list-style-type: none">-Avaluació de l'edició anterior.-Programació de la nova edició.-Difusió: a nivell veïnal i comunitari.-Proposta i aprovació de pressupost-Preparació de la inauguració, els espais i la infraestructura.	<p>3) Activitats formatives participatives:</p> <ul style="list-style-type: none">-Qüestionari pre-activitat.-Espai "Vostè Parla": reflexió dels participants sobre la sessió prèvia, valorar el seu estat i detectar possibles situacions de risc i/o vulnerabilitat.-Espai d'activitat: xerrada informativa, de sensibilització i aprenentatge.-Espai "Esbarjo": sessió d'estiraments i interaccions espontànies entre els participants. Espai de transició.-Espai "Fem junts": tallers o pràctiques en petits grups o amb la participació voluntària en grup gran.	<p>4) Cloenda del projecte amb la preparació i desenvolupament d'una activitat cultural</p> <p>5) Elaboració d'un dossier amb la síntesi de les diferents activitats.</p> <p>6) Valoració de les dificultats trobades i desenvolupament d'un qüestionari d'avaluació post-activitat.</p>

b) Actors implicats

Les primeres edicions del projecte (2011, 2012) es van desenvolupar en el marc del Pla Comunitari, l'impuls del treball comunitari dels Serveis Socials i el suport de l'Agència de Salut Pública de Barcelona a través del Pla de Barris. En les edicions següents (2013, 2014, 2015) el projecte ha estat dinamitzat per Serveis Socials, conjuntament amb la col·laboració de les diferents entitats dedicades a la gent gran en Casc Antic. L'entitat Fundació Roure col·labora en la

dinamització, ja que gestiona un ampli projecte d'intervenció comunitària en el barri, iniciativa per la qual rep una subvenció de l'Ajuntament de Barcelona.

La següent gràfica sintetitza de forma esquemàtica l'univers d'actors implicats en el projecte.

c) Recursos

Els principals **recursos** amb els quals compta el projecte són, pel que fa a l'àmbit de les **persones**, el treball del grup motor. D'una banda, el psicòleg de serveis socials de Casc Antic, que s'encarrega de dinamitzar i impulsar el procés de cada nova edició. D'altra banda, les sessions són dinamitzades per la Fundació Roure i pel Casal de Gent Gran, a més de la col·laboració dels diferents professionals i tècnics de les entitats del barri participants. A més, el projecte compta amb la participació de l'Àrea Bàsica de Salut del territori (infirmers i metges de capçalera i especialistes), infermeres de salut comunitària de l'ASPB i l'equip PADES del territori. També participen entitats privades dedicades a l'àmbit de salut formal i alternatives (farmàcies i entitats de medicina alternativa naturista). Pel que fa als recursos **materials**, les activitats es

desenvolupen en sales polivalents del Centre Cívic Convent Sant Agustí. Es fa ús de l'ascensor per poder facilitar l'accessibilitat, així com micròfons i projector.

Resultats

Les dades d'avaluació del projecte indiquen que s'han aconseguit resultats positius pel que fa al **col·lectiu de persones participants**. La mitjana de persones que participen de cada activitat del projecte és de 40-50, amb un màxim total de 99 persones inscrites en la darrera edició. D'aquestes persones, el 87 % són dones, el 64 % de les persones viuen soles en el seu domicili i el 36 % viuen amb algun familiar o en pisos assistits. La majoria ha millorat l'estat percebut de salut i el 81 % identifiquen haver fet un aprenentatge útil en l'escola de salut. També es registra una millora en les sortides de domicili, directament derivada de l'assistència setmanal a les sessions. Les persones afirmen que participar de l'escola els ha permès: en el 90% dels casos créixer com persones, en el 80% desenvolupar noves relacions, en el 90% millorar l'estat d'ànim i en el 90% conèixer millor la xarxa de recursos. Per últim, al 90% de les persones participants els agradaria repetir en noves edicions, en el 95% declaren un alt grau de satisfacció i en el 100% ho recomanarien a altres persones grans. D'altra banda, el projecte també ha tingut un impacte positiu en la manera de treballar i relacionar-se dels **professionals** dels centres de serveis socials, la resta d'organismes públics participants, així com entitats i organitzacions comunitàries.

Aprenentatge

Més enllà dels impactes descrits prèviament, entre les **fortaleses** del projecte destaca el treball en xarxa i el treball comunitari, tots dos aspectes que fan a la sostenibilitat del projecte en el temps, així com el seu arrelament en el barri i les diferents entitats. D'altra banda, el treball intergeneracional amb escoles i instituts resulta un altre factor d'èxit.

Per la seva banda, entre les **dificultats** més importants cal esmentar el repte de la participació del personal tècnic de barri en el projecte comunitari per tal d'arribar a més entitats i visualitzar el projecte més enllà del propi territori. El projecte també es planteja millorar les sessions i fer-les més participatives, millorar la participació del col·lectiu beneficiari en la programació de les

activitats, millorar la comunicació i visibilitat del projecte, fer una avaluació d'impacte psicosocial complementària amb els aspectes de salut i col·laborar amb el programa RADARS.

Finalment, pel que fa a la **transferibilitat**, destaquen aspectes com la resposta tècnica i creativa des del propi territori a les situacions socials deficitàries detectades, el model de treball cooperatiu i comunitari, la sostenibilitat econòmica i l'impacte preventiu a nivell psicosocial.

Més enllà dels impactes descrits prèviament, entre les fortaleeses del projecte destaca el treball en xarxa i el treball comunitari, tots dos aspectes que fan a la sostenibilitat del projecte en el temps, així com el seu arrelament en el barri i les diferents entitats. D'altra banda, el treball intergeneracional amb escoles i instituts resulta un altre factor d'èxit.

Per la seva banda, entre les dificultats més importants cal esmentar el repte de la participació del personal tècnic de barri en el projecte comunitari per tal d'arribar a més entitats i visualitzar el projecte més enllà del propi territori. El projecte també es planteja millorar les sessions i fer-les més participatives, millorar la participació del col·lectiu beneficiari en la programació de les activitats, millorar la comunicació i visibilitat del projecte, fer una avaluació d'impacte psicosocial complementària amb els aspectes de salut i col·laborar amb el programa RADARS.

Finalment, pel que fa a la transferibilitat, destaquen aspectes com la resposta tècnica i creativa des del propi territori a les situacions socials deficitàries detectades, el model de treball cooperatiu i comunitari, la sostenibilitat econòmica i l'impacte preventiu a nivell psicosocial.

Informació pràctica

Promogut/Impulsat per: Centre de Serveis Socials Casc Antic

Professional/tècnic referent: Jordi Bautista - 93 619 7311 – jbautista@bcn.cat

Documentació disponible:

Document	Tipus	Data
----------	-------	------

<i>Projecte 2014 i 2015</i>	<i>Document</i>	-
<i>Dossiers, fitxa d'inscripció, fitxa de difusió</i>	<i>Document</i>	-
<i>Recull audiovisual diferents escoles</i>	<i>Vídeo</i>	-
<i>Programacions 2015-2016</i>	<i>Document</i>	-
<i>Vídeo presentació del projecte</i>	<i>https://www.youtube.com/watch?v=yMBZCVfek6A</i>	<i>Novembre 2016</i>

Evolució

Actualització 2017

La pràctica es continua desenvolupant tal i com està descrita. Tot i així, es vol avançar en la fase d'avaluació, a dos nivells:

- Mesurar l'impacte del projecte en les persones participants.
- Avaluació dels processos comunitaris i en xarxa que la bona pràctica està generant.

Última actualització a maig del 2022

La pràctica continua donant bons resultats. A dins del grup motor s'han afegit algunes persones veïnes. Per altra banda la pandèmia va generar canvis en la forma de comunicar, i es van crear unes capsules telemàtiques i lluitar contra la bretxa digital que això va comportar.

Pel que fa a la transferibilitat cal fer constar que s'han rebut diverses consultes de la resta de l'Àrea i d'altres indrets de la ciutat.